

# Strategiska prioriteringar Folkhälsa

## Laholms kommun perioden 2024–2027

Strategiska prioriteringar folkhälsa utgör Kultur- och Folkhälsonämndens ställningstagande kring folkhälsoarbetet från och med sommaren 2024 till utgången av 2027. Dokumentet är ett resultat av det informationsinsamlade som skett under slutet av 2023 och början av 2024 från såväl Kultur- och Folkhälsonämndens (KFN) politiska företrädare som från Samhällsbyggnads-, kultur- & folkhälsoförvaltningens (SKF) tjänstepersoner.

Kultur och folkhälsonämndens uppgift utifrån Kommunfullmäktiges uppdrag är att samordna befintliga initiativ och utveckla folkhälsoarbetet inom hela Laholms kommun (LFS 3.6 §1.1). Det innebär att nämnden måste samordna och verka för att utveckla även funktioner som sorterar under andra nämnders ansvarsområden och att såväl nämnden som nämndens tjänstepersoner arbetar i samverkan med andra och verkar genom andra aktörers arbete. Under 2024-2026 kommer arbetssätt för folkhälsoarbete inom Laholms kommun att etableras och under 2027 har erfarenheter ackumulerats till den grad att dessa strategiska prioriteringar bör omarbetas till en folkhälsoplan för Laholms kommun för perioden 2028–2031.

## Målsättning och inriktning

Laholms kommuns gemensamma resultatmål inom målområde folkhälsa är att

*Alla i kommunen har rätt till god och jämlik hälsa. Det gäller såväl den fysiska som den psykiska hälsan. Vi ska skapa förutsättningar för befolkningen att behålla eller förbättra sin hälsa. Vi ska skapa förutsättningar för en sund livsstil, en varierande och meningsfull fritid samt ett rikt kultur- och föreningsliv.*

*Vi ska arbeta för att minska utanförskapet samt förbättra möjligheterna för alla att vara delaktiga i samhällsutvecklingen.*

*Vi ska främja och stärka den enskildes möjligheter och förmåga att leva ett självständigt liv genom medskapande och valmöjlighet.*

Kommunen har fastslagit de gemensamma resultatmålen

- Folkhälsan förbättras
- Barn och ungas psykiska och fysiska välbefinnande ska öka

Målet för den nationella folkhälsopolitiken är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. KFN:s ställningstagande innebär att Laholms kommun strävar efter att på alla sätt bidra till uppfyllandet av de nationella målen genom att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela kommunen och att minska de påverkbara klyftorna i perioden fram till 2027.

## Mätbara mål

Kommunfullmäktige har, inom ramen för Kommunplan 2024-2027, fastslagit nedanstående nyckeltal för folkhälsoarbetet inom hela Laholms kommun

### Resultatmål - Folkhälsan förbättras

Nyckeltal	Källa	Senaste värde	Målvärde 2024	Målvärde 2025	Målvärde 2026	Målvärde 2027
Ohälsotal, dagar	Kolada	23,4 (2022)	23,0 (2023)	22,5 (2024)	22,0 (2025)	21,5 (2026)
Ohälsotalen är ett mått på utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning från socialförsäkringen. Ohälsotalen beräknas genom att summa dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt dagar med aktivitets- och sjukersättning divideras med befolkningen i åldern 16-64 år. Nyckeltalet redovisas med ett års eftersläpning. Den allmänna hälsan hos befolkningen i Laholm är god och antalet ohälsodagar ligger under genomsnittet för pendlingskommuner nära större stad men något över snittet för riket och Halland.						
Invånare 16–84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%)	Kolada	89,9 (2022)	90	90,1	90,2	90,3
Nyckeltalet bygger på Folkhälsomyndighetens undersökning Hälsa på lika villkor. En hög andel av Laholmarna har över tid rapporterat ett gott psykiskt välbefinnande. De tre senaste årens mätningar placerar Laholm bland de 25 % bästa kommunerna. Resultatet är bättre än genomsnittet för riket, Halland och pendlingskommuner nära större stad.						
Invånare 16–84 år med övervikt eller fetma, andel (%)	Kolada	56 (2022)	55,5	55	54,5	54
Uppgifterna kommer från Nationella folkhälsoenkäten. Med övervikt avses personer med BMI över 25. BMI beräknas enligt: vikt (i kg) dividerat med längd i meter i kvadrat. Övervikt och fetma är tydligt kopplat till ohälsa hos invånarna. Andelen överviktiga i Laholm är högre än genomsnittet för riket och Halland men lägre än genomsnittet för pendlingskommuner nära större stad. Nyckeltalet har stadigt utvecklats negativt och det finns stora skillnader mellan könen. Andelen överviktiga män i Halland är högst i Laholm.						
Invånare 16–84 år som är fysiskt aktiva minst 150 min/vecka, andel (%)	Kolada	69 (2022)	70	71	72	73
Nyckeltalet bygger på Folkhälsomyndighetens undersökning Hälsa på lika villkor. Med fysisk aktivitet avses såväl pulshöjande fysisk träning som vardagsaktiviteter, till exempel promenader, cykling eller trädgårdsarbete. Regelbunden fysisk aktivitet är viktigt för invånarnas hälsa. Både fysiskt och psykiskt. Trenden är att kvinnor är mer fysiska aktiva än män. Kvinnorna i Laholm är mest fysiska aktiva i Halland medan männen är minst fysiska i Halland.						
Andel av tätortsbefolkningen med tillgång till grön- och blåområden inom 300 meter från bostaden.	GIS-modell	94,0 %	94,6%	95,2%	95,7%	96,2%
Forskning visar ett starkt samband mellan hälsa och närhet till grönområden. 300 m är taget från 3-30-300-principen, det vill säga att det ska kunna gå att se 3 träd från bostadens fönster, att 30 procent av stadsdelen ska vara täckt av träd och att bostaden ska ha max 300 meter till ett grönområde. Överlag ser det bra ut för Laholms kommun. GIS-modellen visar att 84,9% - 100%. Av de olika tätortsytorna ligger inom 300 meter till grön- eller blåområden. Målvärdena kan uppnås genom att utveckla grön- och blåområden i kommunen och genom att planera nya bostäder med tillgång till grön- och blåområden.						

## Resultatmål - Barn och ungas psykiska och fysiska välbefinnande ska öka

Nyckeltal	Källa	Senaste värde	Målvärde 2024	Målvärde 2025	Målvärde 2026	Målvärde 2027
Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/invånare 7–20 år	Kolada	18,8 (2021)	18,8 (2022)	19,0 (2023)	19,5 (2024)	20,0 (2025)
Nyckeltalet redovisar antal deltagartillfällen i åldern 7–20 år i LOK-stödsberättigade idrottsföreningar (Statligt lokalt aktivitetsstöd). En sammankomst är en ledarledd gruppaktivitet inriktad mot föreningens idrottsliga verksamhet. Antalet deltagartillfällen har stadigt sjunkit i Laholm sedan 2014. Pojkar är deltar mer i idrottsföreningar än flickor.						

Kommunfullmäktige konstaterar vidare i kommunplanen att antalet nyckeltal knutna till resultatmålet *barn och ungas psykiska och fysiska välbefinnande ska öka* är för litet och att ytterligare nyckeltal skulle vara önskvärt.

KFN:s ska, inom ramen för nämndsplanerevidering 2024, dels att arbeta med att bryta ned kommunfullmäktiges beslutade mål i geografiska- och/eller demografiska undergrupper för att med hjälp av dessa skapa underlag för prioriteringar och förutsättningar att följa upp hur skillnader mellan grupper och områden inom kommunen förändras. KFN kommer även att föreslå kommunfullmäktige något eller några ytterligare nyckeltal som kan inkluderas i kommunplanen i samband med dess revidering i november 2024.

### Förankring av strategiska prioriteringar

De strategiska prioriteringarna är KFN:s prioriteringar inom nämndens mandat från kommunfullmäktige att samordna och utveckla folkhälsoarbetet inom hela kommunen. För att stärka övriga nämnders koppling till de strategiska prioriteringarna kommer KFN att föreslå kommunfullmäktige att det i revideringen av kommunplanen i november 2024 nedanstående uppdrag skrivs in

*Kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att stötta kultur- och folkhälsonämnden i dess samordning av folkhälsoarbetet samt att stötta arbetet med att implementera kultur- och folkhälsonämndens strategiska prioriteringar 2024-2027.*

För att skapa möjlighet att redan under 2024 inleda arbetet kommer KFN att föreslå att ovanstående text ges som uppdrag till nämnderna under innevarande år i samband med kommunfullmäktiges behandling av uppföljning 1 2024.

Det fortsatta arbetet med att ta fram åtgärdsplaner för de prioriterade arbetsområdena kan komma att innebära att KFN föreslår att ytterligare, specifika, uppdrag tilldelas någon/några nämnder i samband med revideringar av kommunplanen.

### Principiella ställningstaganden

- KFN:s mandat att samordna och utveckla folkhälsoarbetet innebär inte att KFN har rätt att inskränka på övriga nämnders självbestämmande och huvudmannaskap. KFN:s uppdrag är att, genom dialog, inspiration och samverkan, samordna och utveckla folkhälsoarbetet. Detta bör i huvudsak ske genom att utveckla befintliga verksamheter men kan även ske genom att initiativ tas till nya projekt, processer eller verksamheter.
- All verksamhet inom folkhälsoområdet ska inte organiseras inom SKF utan vara organiserad där den kan skapa störst positiv effekt. KFN kan komma att föreslå

kommunstyrelsen (KS)/kommunfullmäktige (KF) att verksamheter ska flyttas mellan nämnders och förvaltningar ansvarsområden när det leder till ökad målpuppfyllelse.

- Folkhälsoarbete ska utnyttja befintliga strukturer och arbetssätt snarare än att uppfinna nya. I flera fall när KFN eller Socialnämnden (SON) genomför insatser riktade till barn och deras föräldrar (det kan handla om informationskampanjer, riktade till både barn och föräldrar) eller specifika aktiviteter för barn är skolan och Utbildningsnämnden (UBN) en viktig aktör för såväl informationsspridning som att öka eller möjliggöra deltagande.
- Arbetet ska bygga på kunskap och fakta om målgruppers förutsättningar, generellt i landet och specifikt i Laholms kommun. Målet är att kunna använda hela kommunens organisation som sensorer för att inhämta kunskaper och skapa en kommungemensam, samlad bild, av folkhälsan i kommunen att göra prioriteringar utifrån.
- Tyngdpunkten i det strategiska ställningstagandet ligger på de breda, generella åtgärderna som träffar breda grupper inom de prioriterade områdena samt de utvalda kompensatoriska åtgärderna som behövs för att uppnå målsättningen att minska klyftorna. KFN:s fokus kommer att vara förflyttningen mot en förbättrad folkhälsa, inte att utveckla hanterandet av det kommunala uppdraget kring kliniska diagnoser, arbeta med missbruksproblematik, att bryta etablerat kriminellt beteende eller motsvarande vårdande och/eller myndighetsutövande perspektiv.
- De tilldelade ekonomiska resurser som kultur- och folkhälsonämnden förfogar över för att utveckla folkhälsoarbetet ska inte endast ses som resurser för SKF:s interna utvecklingsarbete. Dessa kan även tillgängliggöras andra nämnders verksamheter då dessa kan utvecklas för att uppfylla KFN:s målsättningar med Laholms kommuns folkhälsoarbete.
- Folkhälsoarbetet behöver vara en prioriterad del av alla nämnders arbete och en integrerad del av alla delar inom Laholms kommuns verksamhet.
- Kultur- och folkhälsonämnden skall vara positiv till, och strävar efter, att Laholms kommuns folkhälsoarbete knyts till grundforskningsprojekt och följeforskning.
- Ansvar för att bygga upp en organisation för folkhälsoarbetet ligger på kulturenheten (psykisk folkhälsa) och fritidsenheten (fysisk folkhälsa). Omprioriteringar kommer att ske inom KFN:s berörda enheter för att säkerställa att organisatoriska resurser finns för utvecklings- och uppföljningsarbete inom folkhälsoområdet. Från och med 2025 kommer samordningsfunktioner att finnas inom både psykisk och fysisk folkhälsa men det kommer inte finnas en särskild enhet eller funktion för folkhälsoarbetet.
- Arbetet med förebyggande verksamhet inom SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid) är en verksamhet som ligger inom KFN:s ansvarsområde. Detta är en riktad, förebyggande folkhälsoaktivitet på individnivå mot de ungdomar som riskerar att hamna i kriminalitet eller utanförskap. Det ska inte betraktas som en generell folkhälsoåtgärd utan utgör snarare ett verktyg för folkhälsoarbetet inom en smal sektor av verksamheten.
- Arbeta med drogförebyggande åtgärder inom hela kommunen kommer att samordnas av SSPF/ANDTS - samordnaren. Arbetet med SSPF kommer under 2024 att vara prioriterat och arbetet med ANDTS – samordning inledas under våren 2025. Arbeta med att förebygga de fem perspektiven sammanfaller med övriga förebyggande insatser som sker under KFN:s ansvar.

## Beslutade inriktningar

### Prioriterade grupper och perspektiv

#### 1. *Barn- och unga ska prioriteras*

Nämnden kommer att prioritera satsningar på förebyggande insatser och hälsofrämjande aktiviteter som riktar sig till barn och unga för att stärka deras fysiska och psykiska hälsa samt verka för att övriga nämnder ska göra satsningar på dessa perspektiv inom sina respektive ansvarsområden. Dessa aktiviteter ska särskilt syfta till att jämna ut förutsättningarna mellan grupper och områden. Särskilt fokus ska läggas på barn och unga i högstadieåldern (12-15 år) samt under barnets första år (0-5 år)

#### 2. *Vi ska vara ett äldrevänligt samhälle*

Nämnden kommer att prioritera insatser som skapar en miljö som främjar äldres hälsa och välbefinnande genom att erbjuda anpassade aktiviteter och sociala möjligheter samt verka för att övriga nämnder ska göra satsningar på dessa perspektiv inom sina respektive ansvarsområden.

### Prioriterade arbetsområden

Genomförs med fokus på de prioriterade grupperna och perspektiven. Inom vart och ett av de prioriterade arbetsområdena ska en åtgärdsplan, med tillhörande tidplan, tas fram under 2024 och förankras inom såväl berörda nämnder som förvaltningar.

#### 1. *Ofrivillig ensamhet*

Nämnden ska ta initiativ för att stärka nätverk och stödsystem som motverkar ofrivillig ensamhet genom sociala aktiviteter och gemenskap. Nämnden sätter ett särskilt fokus på uppsökande verksamhet riktad till de som inte själva tar initiativ till samvaro eller sociala sammanhang.

#### 2. *Suicidprevention*

Nämnden ska ta initiativ för att stärka befintliga suicidpreventiva insatser genom förebyggande infrastruktur, utbildning, tidig upptäckt och tillhandahållande av stöd.

#### 3. *Arbete mot Våld i nära relationer*

Nämnden ska stötta utvecklandet och implementerandet av arbetssätt för att förebygga och hantera våld i nära relationer genom utbildning, stöd och skyddande åtgärder. Detta ska ske både med fokus på kommunens egen personal, på särskilt utsatta grupper och i samhället i stort.

#### 4. *Stöd till rekrytering till föreningslivet*

Nämnden ska utveckla strategier för att locka och engagera människor till föreningslivet genom marknadsföring, samarbete och erbjudande av meningsfulla aktiviteter. Detta ska ske i nära dialog med civilsamhället/föreningslivet och bygga på föreningarnas behov, förutsättningar och villkor.

#### 5. *Föreningsaktiviteter i skolan*

Nämnden ska verka för att systematiska samarbeten skapas mellan skolorna i Laholms kommun och civilsamhället/föreningslivet genom att föreningar bjuds in att ordna i aktiviteter i anslutning till skoldagen i enlighet med modeller etablerade i andra kommuner.

#### 6. *Öka vardagsmotionen*

Nämnden ska genomföra satsningar på att öka vardagsmotionen bland breda lager av de prioriterade grupperna. Fokus ska ligga på att öka lek, rörelse och motion varje dag i

förhållande till att träna vid ett antal tillfällen under veckan. Laholms kommuns natur och geografiska förutsättningar ska särskilt beaktas i detta arbete.

*7. Kost- och måltidsmedvetenhet*

Nämnden ska arbeta med att öka kunskapen om kostens roll för välbefinnande och hälsa genom livet. Inom ramen för detta arbete ligger också satsningar på att identifiera och stötta grupper som behöver extra stödåtgärder för en sund livsstil såväl som ett tillräckligt näringsintag.

*8. Folkhälsoarbete som brottsförebyggande*

Nämnden ska i samarbete med andra aktörer (både inom ramen för SSPF och i andra samarbetsformer) för att koordinera och implementera insatser som främjar trygghet och säkerhet i samhället. Särskilt fokus ska ges till insatser som tydligt kan visa att de minskar risken för utanförskap eller på annat sätt verkar för att minska riskbeteenden som kan leda till kriminalitet.

*9. Stärka samarbete mellan facknämnderna*

Nämnden ska fortsatt bjuda in till presidiesamverkansmöten i syfte att diskutera prioriterade målgrupper och delområden för att tillsammans bredda kunskapen, skapa förståelse och utveckla Laholms kommun folkhälsoarbete.

*10. Forum för folkhälsa*

Nämnden ska, med början hösten 2024, återkommande bjuda in kommunens verksamheter, föreningslivet/civilsamhället, näringslivet och andra berörda aktörer till ett forum där kommunala och icke-kommunala aktörer kan mötas och diskutera folkhälsofrågor och samarbeta kring gemensamma mål.

## Uppföljning

Uppföljning av målsättning och mätbara mål sker årligen i samband med nämndsredovisningen. Uppföljning av respektive prioriterat områdes arbets-/åtgärdsplan sker i samband med de tre årliga avstämningarna av ekonomi och verksamhet.